

На нашу думку, саме таке правове забезпечення охорони дитини від торгівлі нею або експлуатації в чинному кримінальному законі не зможе захистити її від подібних злочинів, не дає можливості побачити реальну статистичну картину.

Це пояснюється тим, що Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Національної поліції України, займається виключно тими справами, що пов'язані із торгівлею людьми, в тому числі дітьми. Законодавче визначення поняття «експлуатації» у примітці 1 до ст. 149 КК України фактично вступає в конкуренцію зі всіма статтями, що стосуються захисту дитини від різних небезпечних посягань.

Так, згідно з одними із останніх змін до КК України, за звалтування малолітньої особи встановлення покарання у вигляді п'ятнадцяти років позбавлення волі або довічного позбавлення волі, звалтуванням або сексуальним насильством визнаються дії безвідносно до наявності чи відсутності добровільної згоди, якщо потерпілій особі не виповнилося чотирнадцять років.

Примусове одруження – ст. 151-2 КК України «Примушування до шлюбу»; примусове втягнення у зайняття жебрацтвом, втягнення у злочинну діяльність – ст. 304 КК України «Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність» та інше дублювання ознак експлуатації як торгівлі дітьми та як інших злочинів. Фактично базова стаття про торгівлю людьми вступає у конкуренцію зі всіма іншими статтями КК України, де є потерпілий. Саме тому і пролактину роботу важко проводити, оскільки різними злочинами займаються різні відомства, а спеціальної статичної звітності про перепрілих дітей взагалі не ведеться в державі.

Отже, нині існують проблеми як у притягненні осіб до кримінальної відповідальності за торгівлю дітьми, так й проведення відповідної профілактичної роботи. Однозначно слід удосконалювати кримінальний закон та, одночасно, створювати справжню систему ювенальної юстиції в Україні – попередженням, розкриттям та розслідуванням злочинів відносно дітей та злочинності неповнолітніх має займатися один правоохоронний орган, роботу якого має контролювати спеціалізована прокуратура, а справам розглядати суд із розгляду справ виключно дітей.

1. Щороку близько 1,2 млн дітей у світі стають жертвами торгівлі людьми. Дослідження «Торгівля дітьми в Україні: Продаж дітей та сурогатне материнство» http://news.ugcc.ua/articles/v%D1%96dom%D1%96_rezultati_dosl%D1%96dzhennya_torg%D1%96vly_a_d%D1%96tmi_v_ukrain%D1%96_prodazh_d%D1%96tey_ta_surogatne_materinstvo_85285.html

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.01.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України* від 29.06.2001. 2001 р. № 25. Стаття 131.

Сенько Анастасія Вадимівна
аспірант кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК БАГАЖУ ПАСАЖИРІВ В АЕРОПОРТАХ

Розслідування будь-якого кримінального правопорушення вимагає від працівників Національної поліції якомога швидшого реагування та проведення найбільш доцільних процесуальних дій на відповідному етапі розслідування. Однією з найбільш розповсюджених слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях найрізноманітніших категорій є допит. Не втрачає він своєї актуальності і під час розслідування крадіжок багажу пасажирів в аеропортах. Одразу слід наголосити, що допит є досить складною процесуальною дією в розрізі її проведення та досягнення оптимальних результатів. Тому надання відповідних рекомендацій стосовно його підготовки та проведення безумовно необхідне для практичних підрозділів правоохоронних органів.

Стосовно визначення поняття допиту, слід зазначити, що деякі науковці визначають його як серію логічно поєднаних між собою запитань, що ставляться уповноваженою особою у певній послідовності: хронологічній, логічній, тактичній, зворотній, психологічній [4, с. 70]. Інші вчені-криміналісти наголошують на тому, що допит полягає в отриманні й фіксації у встановленій кримінально-процесуальній формі суб'єктом розслідування інформації шляхом безпосереднього комунікативного контакту, а предметом допиту виступає встановлена інформація як будь-які дані, що мають значення для встановлення істини у справі [6,

с. 151]. Тобто допит у наведених визначеннях характеризується у розрізі постановки запитань та певного комунікативного контакту.

На нашу думку, більш чітким є визначення О.В. Дулова, який формулює допит як слідчу і судову дію, що полягає в отриманні та фіксації показань про обставини, що мають значення у справі безпосередньо від допитуваної особи, якою є свідок, потерпілий, підозрюваний, і яка проводиться в суворій відповідності з кримінально-процесуальним законом [2, с. 306]. У даному випадку йде як розширення визначення через згадування судового процесу, так і залишаються усі інші характерні елементи досліджуваної слідчої (розшукової) дії.

Ми вважаємо за доцільне акцентувати увагу на тому, що забезпечення оптимальних результатів проведення допиту починається з моменту організаційно-підготовчих заходів. Завдяки правильному їх визначенню та застосуванню допитувана особа у будь-якому випадку надасть слідству певну кількість інформації. Серед заходів підготовчого етапу проведення допиту І.Ф. Пантелєєв визначає наступні: визначення предмету допиту; визначення кола осіб, які підлягають допиту; вивчення особи допитуваного; встановлення способу виклику на допит і черговості його проведення; підготовка місця допиту; запрошення до участі у допиті третіх осіб; визначення технічного забезпечення допиту; складання плану допиту [5, с. 48].

А.Ф. Волобуєв наголошує на наявності таких організаційно-підготовчих заходів досліджуваної процесуальної дії як: ретельне, повне і всебічне вивчення матеріалів кримінального провадження; визначення черговості допиту (кола осіб, які підлягають допиту та послідовності їх проведення); одержання інформації про допитувану особу; ознайомлення з деякими спеціальними питаннями; запрошення осіб, участь у допиті яких є обов'язковою; планування допиту; визначення часу і місця проведення допиту; підготовка місця для проведення допиту [1, с. 295-297].

На нашу думку, найбільш тактично правильно сформульовані підготовчі дії правоохоронців наступним чином: 1) негайно провести допит, звести до мінімуму проміжок часу з моменту виникнення необхідності у допиті до його проведення; 2) правильно обрати спосіб виклику особи на допит, щоб виключити небажану огласку цього факту та вплив заінтересованих осіб; 3) визначити коло учасників допиту; 4) отримати повні відомості про особу злочинця, використовувати дану інформацію для встановлення психологічного контакту з допитуваним та визначити тактику допиту; 5) створити обстановку, у якій підозрюваний міг би зосередитися на змісті допиту; 6) сформулювати найбільш важливі питання таким чином, щоб вони не мали навідний характер; 7) фіксувати відомості після завершення розповіді підозрюваного, щоб перерви у показаннях не завадили відтворенню подій; 8) використовувати технічні засоби як додаткові засоби фіксації показань для більш повного відображення ходу й результатів допиту [3, с. 114-115].

Вивченням анкетування працівників правоохоронних органів визначено найбільш поширені організаційно-підготовчі заходи до проведення допиту при розслідуванні крадіжок багажу пасажирів в аеропортах, на думку респондентів: вивчення матеріалів кримінального провадження – 71 %; збирання вихідних даних, що стосується предмета допиту – 69 %; вивчення особи допитуваного – 56 %; визначення технічного забезпечення допиту – 45 %.

Підводячи підсумок зазначимо, що допит є однією з найбільш розповсюджених слідчих (розшукових) дій при розслідуванні крадіжок багажу пасажирів в аеропортах. Найбільш поширені організаційно-підготовчі заходи до проведення допиту при розслідуванні крадіжок багажу пасажирів в аеропортах, на думку респондентів: вивчення матеріалів кримінального провадження; збирання вихідних даних, що стосується предмета допиту; вивчення особи допитуваного; визначення технічного забезпечення допиту.

1. Криміналістика: Підручник / [В.Д. Берназ, В.В. Бірюков, А.Ф. Волобуєв]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2001. – 666 с.

2. Криміналістика: учебное пособие / А.В. Дулов, Г.И. Грамович, А.В. Лапин и др.; Под ред. А.В. Дулов. – Мн.: ИП «Экоперспектива», 1998. – 415 с.

3. Криминалистическая методика расследования отдельных видов преступлений: Учеб. пособие в 2-х ч. Ч. 2 / Под ред. А.П. Резвана, М.В. Субботиной. М.: ИМЦ ГУК МВД России, 2002. – 232 с.

4. Порубов Н. И. Тактика допроса на предварительном следствии / Н. И. Порубов. – М.: БЕК, 1998. – 208 с.

5. Следственная тактика: учеб. пособие по курсу «Основы криминалистики» / под ред. И.Ф. Пантелеева. – М., 1982. – 78 с.

6. Следственные действия: учебник для магистров / М.В. Савельева, А.Б. Смушкин. – М.: Юрайт, 2012. – 273 с.